

Рэспубліканскі конкурс методических разроботок

Номинация «Вместе с родителями»

(разроботка родителёвскаго сабраия)

Выхаванне самастойнасці — адна з умоў паспяховага навучання на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі Бацькоўскі сход

І. М. Дрозд, намеснік дырэктара ДУА «Млынокскі дзіцячы сад — пачатковая школа
Ельскага раёна» Гомельскай вобласці
фіналіст конкурсу

Мэта: фарміраванне ў бацькоў патрэбнасці
выхоўваць у дзяцей самастойнасць.

Задачы:

- вызначыць узровень педагагічных ведаў бацькоў у пытаннях выхавання самастойнасці ў дзяцей малодшага школьнага ўзросту;

- азнаёміць бацькоў з вынікамі празмернай апекі;
- даць рэкамендацыі па выхаванні навываў самастойнасці.

Падрыхтоўчая праца: з бацькамі загадзя праводзіцца анкетаванне «Выхаванне самастойнасці ў дзяцей» (гл. дадатак) (дапамагае бацькам адзначыць якасць сваёй выхаваўчай сістэмы).

1. Практыкаванне «Добрыя бацькі» (увядзенне ў тэму: актуальнасць праблемы).

Кожнаму ўдзельніку даецца невялікая палоска чыстай паперы. Удзельнікі (бацькі) запісваюць тыя абавязкі, якія яны лічаць важнымі для таго, каб забяспечыць развіццё самастойнасці ў дзяцей. Потым гэтыя лісткі збірае вядучы. Ён прапануе абмеркаваць пералік абавязкаў, якія прыводзіць сам, і параўнаць з тымі, што атрымаліся ў бацькоў.

Я лічу, што павінен:

- ✓ кіраваць маім дзіцём, а яго абавязак — прытрымлівацца маіх указанняў;

- ✓ клапаціцца аб маім дзіцяці. У рэшце рэшт, ён не вінаваты ў тым, што з'явіўся на свет;

- ✓ калі маё дзіця трапляе ў бяду, мой абавязак — вызваліць яго;

- ✓ ахвяраваць усім для майго дзіцяці, таму што яго патрэбы і дабрабыт больш важныя, чым мае;

- ✓ сачыць за бяспекай майго дзіцяці. Я павінен быць напалатове ў адносінах да ўсіх небяспечных сітуацый і абараняць ад іх маё дзіця.

Калі хоць некалькі выказванняў выклікалі згоду, то вы, хутчэй за ўсё, імкнецеся прымяняць іх ў адносінах да вашага дзіцяці ў сям'і. Аднак прыведзеныя ідэі памылковыя.

Вам патрэбна:

- ✓ вызначыць, як шмат месца ў вашых думках займаюць справы дзіцяці;

- ✓ вызначыць месца для вашых уласных клопатаў, якія не залежаць ад дзіцяці;

- ✓ замяніць трывожныя думкі пра дзіця думкамі пра сябе;

- ✓ зняць з сябе адказнасць за прыняцце рашэння, якое так хоча навязаць вам дзіця;

- ✓ даць магчымасць вырашаць дзіцяці, тады і адказаць за вынікі таксама прыйдзецца яму;

- ✓ быць цвёрдым у сваім рашэнні;

✓ перанесці гэты прынцып на ўсе бакі вашага ўзаемадзеяння з дзіцём.

2. Інфармацыйны матэрыял «Самастойнасць як асобасная якасць дзіцяці. Віды самастойнасці».

Валявыя якасці асобы з'яўляюцца стрыжнёвым бокам характару чалавека, і іх выхаванню павінна быць нададзена сур'ёзная ўвага. У дзейнасці і ў зносінах у дзяцей у першую чаргу павінны фарміравацца такія валявыя рысы характару, як самастойнасць, упэўненасць у сваіх сілах, настойлівасць і вытрымка.

Вельмі важнай валявой якасцю, неабходнай для паспяховага навучання дзіцяці на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, з'яўляецца самастойнасць.

Фарміраванне самастойнасці малодшых школьнікаў спрыяе развіццю яго асобы ў цэлым.

Самастойнасць забяспечвае наступныя ўменні:

- дзейнічаць па ўласнай ініцыятыве, заўважаць неабходнасць свайго ўдзелу ў тых ці іншых абставінах;
- выконваць звыклыя справы без звароту за дапамогай і кантролю дарослага;
- свядома дзейнічаць у сітуацыі зададзеных патрабаванняў і ўмоў дзейнасці;
- свядома дзейнічаць у новых умовах (паставіць мэту, улічыць умовы, ажыццяўляць элементарнае планаванне, атрымаць вынік);
- ажыццяўляць элементарны самакантроль і самаацэнку вынікаў дзейнасці;
- пераносіць вядомыя спосабы дзеянняў у новыя ўмовы.

Самастойнасць дзіцяці можна развіваць ва ўсіх сферах яго жыцця: дома, у школе, у побыце, у зносінах, у гульні з дзецьмі і дарослымі. Вядучая роля ў развіцці даросласці дзяцей належыць бацькам. Вялікія магчымасці развіцця самастойнасці закладзены ў прывучанні да выканання хатніх абавязкаў. Неабходна памятаць, што ў дзіцяці няма патрэбы гэтыя абавязкі выконваць, не яму трэба, каб у кватэры было чыста, а цацкі ляжалі на сваіх месцах. Гэта трэба нам, дарослым, а для дзіцяці гэта незасвоены, незнаёмы і нецікавы від дзейнасці. І таму хуткіх вынікаў не варта чакаць, прывучанне будзе адбывацца павольна і з пэўным супраціўленнем.

Важная роля ў фарміраванні бытавой самастойнасці належыць працоўнай дзейнасці. Праца заўсёды мае ясна выражаны канчатковы вынік, накіраваны на задавальненне патрэб самога дзіцяці.

Асаблівую ролю ў выхаванні самастойнасці мае гульня, бо яна займае важнае месца ў жыцці малодшых школьнікаў і дае магчымасць выхаду эмацыянальным праявам. У гульні дзеці самі ставяць мэту, знаходзяць сродкі, размяркоўваюць ролі, сочаць за выкананнем правілаў. У гульні часта раскрываюцца лідары. Менавіта ў гульні дзеці ўступаюць у такія адносіны, якія ў рэальным жыцці бываюць ім недаступныя: узаемнага кантролю, узаемнай дапамогі. Таму гульніваю вопыт складае рэальную аснову для фарміравання гульнівай самастойнасці. У гульні адбываецца істотная перабудова паводзін, што забяспечвае станаўленне асобы кожнага дзіцяці.

Сёння паспяховае навучанне ў школе цесна звязана не толькі з моцнымі ведамі, але і з тым, ці ўмее вучань перадаваць свае думкі ў пісьмовай форме, ці авалодаў ён навыкам самастойных зносін. І ў гэтым яму змога дапамагчы сям'я.

Добра вядома, што дзеці схільны да пераймання, таму добры прыклад — лепшы настаўнік. Важна навучыць сваё дзіця культуры зносін — культуры ўзаемадзеяння паміж людзьмі: неабходна навучыць не перабіваць суразмоўцу, растлумачыць, што калі табе няма чаго сказаць, то заўсёды лепш прамаўчаць, і што далёка не ва ўсіх гутарках трэба абавязкова прымаць актыўны ўдзел. Уважлівы слухач атрымлівае ад гутаркі не менш, чым той, хто гаворыць. Навучыце дзяцей фармуляваць свае думкі ў прыгожыя прапановы. Выхоўвайце ў дзяцей любоў да чытання, што забяспечыць развіццё пісьмовай мовы і прыгожага складу.

Часам вам здаецца, што чым раней дзіця навучыцца абслугоўваць сябе, усталёўваць кантакты з дарослымі ці іншымі дзецьмі, выконваць пэўныя правілы, тым лягчэй яму будзе засвоіць школьныя патрабаванні. Але і гэтага будзе недастаткова для паспяховага навучання ў школе. Многія дзеці даволі самастойныя ў штодзённым жыцці, умеюць апрагнацца, распранацца, дапамагачь бацькам па хаце, лёгка знаходзяць сяброў, нават робяць пакупкі ў магазіне, аднак у школе могуць сутыкнуцца з зусім процілеглай карцінай. Настаўнік можа сказаць, што ваша дзіця неактыўнае, пасіўнае, яго даводзіцца ўвесь час падштурхоўваць да працы. Гэта сведчыць аб несфарміраванасці вучэбнай самастойнасці. Трэба зрабіць так, каб з першых дзён навучання ў школе дзіця свае дамашнія заданні рабіла самастойна. Дапамога з боку дарослых, калі яна неабходная, павінна быць мінімальнай.

Не чакайце, што дзіця адразу навучыцца прымаць правільныя рашэнні, знаходзіць верны ход дзеянняў. Але вы павінны даць яму зразумець, што яго поспех залежыць перш за ўсё ад яго ініцыятывы і самастойнасці, а зусім не ад бацькоўскіх намаганняў.

Вельмі важны ў вучэбнай дзейнасці навык самакантролю. Не сакрэт, што многія памылкі ўзнікаюць з-за няўважлівасці. І калі дзіця навучылася правяраць сябе пасля таго ці іншага віду дзейнасці, колькасць памылак рэзка скарачаецца. Вучань павінен ведаць, як правярыць правільнасць матэматычных вылічэнняў, як шукаць па слоўніку напісанне слова, як даведацца, ці запомніў ён змест параграфа. Схемы самаправеркі заўсёды павінны быць пад рукой і дома і на ўроку. За любую ініцыятыву, праяўленую пры выкананні заданняў, трэба абавязкова хваліць дзіця.

Дарослыя павінны пастаянна падтрымліваць веру дзіцяці ў свае сілы, прычым чым ніжэй самаацэнка і ўзровень намаганняў дзіцяці, тым больш моцнай павінна быць падтрымка з боку бацькоў і настаўнікаў.

Даверлівасць і адкрытасць у выхаванні дзіцяці патрабуюць ад дарослых вялікай адказнасці, пастаяннага кантролю над сваімі дзеяннямі і меркаваннямі.

Калі выхаванне пускаецца на самацёк, калі дарослы апраўдвае сваю няўвагу да дзіцяці недахопам часу або меркаваннем: «У яго яшчэ ўсё наперадзе, нагоніць», то пазбаўляе яго правільных арыенціраў у жыцці і дзейнасці, паўнакроўных зносін з дарослымі, і тады дзіця можа вырасці няздольным да якіх-небудзь самастойных дзеянняў. І наадварот, калі ўвесь час глушыць імкненне дзіцяці да самастойнасці, яно заўсёды будзе чакать, што за яго ўсё зробіць дарослыя. Таму важна не пакідаць без увагі спробы дзіцяці самастойна выконваць тое ці іншае дзеянне, абавязкова падтрымліваць і хваліць кожнае яго дасягненне.

Такім чынам, можна зрабіць наступную выснову: ролю і месца бацькоў у працэсе выхавання ў малодшых школьнікаў самастойнасці як якасці асобы цяжка пераацаніць. Бацькі разам з педагогамі ствараюць умовы для арганізацыі разнастайнай, свабоднай, самастойнай дзейнасці дзіцяці, фарміруюць у іх жаданне праяўляць актыўнасць і ініцыятыўнасць у працэсе індывідуальнай і сумеснай дзейнасці.

3. Дыскусія «Давер і недавер у пытаннях выхавання бытавой самастойнасці ў дзяцей малодшага школьнага ўзросту».

Практыкаванне «Так, не, не ведаю». На падлозе кладуцца 3 карткі з надпісамі: «Так», «Не», «Не ведаю». Вядучы задае пытанні, якія тычацца праблемы выхавання самастойнасці. Удзельнікі групы становяцца пробач з карткай з правільным адказам. Напрыклад: «Вы давяраеце свайму дзіцяці самастойна збіраць партфель у школу?» Калі ўсе ў групе лічаць, што гэта правільны адказ — становяцца да карткі «Так», калі не ведаюць, то яны становяцца да карткі «Не ведаю», і г. д. Пасля кожнага пытання вядучы просіць тлумачэнняў ад удзельнікаў.

Прыкладныя пытанні:

- ✓ Вы давяраеце свайму дзіцяці самастойна апранацца ў школу?
- ✓ Вы давяраеце свайму дзіцяці складаць за сабой вопратку і абутак?
- ✓ Вы давяраеце свайму дзіцяці сервіроўку стала?
- ✓ Вы давяраеце свайму дзіцяці прыбіраць пасля ежы са стала: выціраць стол, прыбіраць і мыць посуд?
- ✓ Вы давяраеце свайму дзіцяці прыбіраць у кватэры: выціраць пыл, падмятаць і мыць падлогу?
- ✓ Вы давяраеце свайму дзіцяці самастойна прыбіраць ложка пасля сну?

4. Практыкаванне для падзелу бацькоў на 3 групы «Школьныя прыналежнасці».

Удзельнікі ўстаюць у круг і заплюшчваюць вочы. Вядучы прымацоўвае на спіну кожнаму малюнку з прыналежнасцямі (*сшытак, ручка, аловак*). Па камандзе вядучага ўсе заплюшчваюць вочы. Пасля гэтага ўдзельнікі павінны моўчкі аб'яднацца ў 3 групы.

5. Гульня для фарміравання паводзін бацькоў пры падрыхтоўцы дамашняга задання і выхавання вучэбнай самастойнасці вучняў «Абмеркаванне сітуацый».

Сітуацыя для 1-й групы. Дзіця робіць дамашняе заданне.

Пытанне: ці варта дапамагаць дзіцяці пры выкананні ім дамашняга задання? (*Бацькі абмяркоўваюць і адказваюць.*)

Рашэнне. Разумна даць дзіцяці самастойнасць, пакідаючы за сабой кіраўніцтва і дапамогу ў неабходных межах.

Сітуацыя для 2-й групы. Дзіця пры выкананні задання дапусціла памылкі.

Пытанне. Як павінны паводзіць сябе бацькі, калі ўбачылі ў рабоце дзіцяці памылкі? (*Бацькі абмяркоўваюць і адказваюць.*)

Рашэнне. Не адзначаць самому памылку. Звярнуць увагу дзіцяці на радок, дзе дапушчана памылка, на словы з памылкай. Спытаць, чаму ўзнікла такая памылка, як яе выправіць. Дзіця павінна навучыцца аналізаваць сваю працу.

Сітуацыя для 3-й групы. Дзіця просіць маму адпусціць яго да сябра пагуляць у новую гульню, а ўрок і ён зробіць потым.

Пытанне: як паступіць у такой сітуацыі? Ці можна верыць абяцанням? (*Бацькі абмяркоўваюць і адказваюць.*)

Рашэнне. Не варта верыць абяцанням. Дзецці могуць захапіцца гульнёй і не звярнуць увагі на час. Дадзенае абяцанне будзе не выканана. «Спа-чатку справа, а забавы потым». І ніякіх авансаў. Калі дзіця распешчанае, разлічваць на яго абяцанні не прыходзіцца.

Каментарый вядучага. Існуюць дзве распаўсюджаныя стратэгіі паводзін дарослых, якія замацоўваюць несамастойнасць пры выкананні дамашняга задання.

Частка бацькоў практычна ўвесь час знаходзіцца з дзецьмі, выконваючы ўсе заданні разам з імі. Але праца над урокам — гэта поле дзейнасці дзіцяці, і вельмі важна пакідаць яго сам-насам з заданнямі, для выканання якіх ён ужо валодае неабходнымі навыкамі.

Некаторыя бацькі цвёрда перакананы ў неабходнасці прадастаўлення дзіцяці поўнай самастойнасці пры падрыхтоўцы дамашніх заданняў, таму толькі кантралююць і ацэньваюць канчатковы вынік. Але калі пры гэтым дзіця сістэматычна сутыкаецца з цяжкасцямі, якія не можа пераадолець, яно пачынае ўспрымаць гэту працу як непераадаленую перашкоду. У выніку выкананне ўрокаў адцягваецца як мага даўжэй, аж да сну, дзіця нават можа ўтойваць частку заданняў ад бацькоў (няма заданняў — няма праблемы).

Парады вядучага.

Калі дзіцяці цяжка і яно гатова прыняць вашу дапамогу, абавязкова дапамажыце яму. Пры гэтым вазьміце на сябе толькі тое, што школьнік не можа выканаць сам, астатняе прапануйце яму рабіць самому; па меры засваення дзіцём новых дзеянняў паступова перадавайце іх яму.

6. Практыкаванне на стварэнне ўмоў для выхавання самастойнасці ў гульнявой дзейнасці.

На падлозе — штапік, удзельнікі выстройваюцца ўздоўж яго.

Вядучы задае пытанне і прапануе на яго адказаць. Той, хто адказвае на яго сцвярдзальна, — пераступае рысу.

1. Вы гуляеце ў розныя гульні з дзіцём?
2. У вас дастаткова гульнявога матэрыялу ў доме, каб ваша дзіця самастойна гуляла?
3. Ваша дзіця аддае перавагу індывідуальным гульням ці калектыўным?
4. Вы дазваляеце свайму дзіцяці гуляць з аднагодкамі?
5. У калектыўных гульнях ваша дзіця ініцыятар, завадатар?
6. Ваша дзіця гуляе ад некалькіх гадзін да некалькіх дзён?

7. Гульня «Аўкцыён» для ўдакладнення ведаў бацькоў па праблеме развіцця самастойнасці ў сферах зносін.

Вядучы прапануе назваць крытэрыі сфарміраванасці самастойнасці ў зносінах з аднагодкамі і дарослымі. Гульцы па чарзе называюць гэтыя крытэрыі. Падчас паўзаў вядучы пачынае павольна лічыць: «Самастойны, таму што раз..., самастойны, таму што два..., самастойны, таму што тры...».

- ✓ Самастойна ўступае ў кантакт з дарослымі.
- ✓ Самастойна ўступае ў кантакт з дзецьмі.
- ✓ У зносінах з дзецьмі з'яўляецца лідэрам.
- ✓ Слухае суразмоўцу.
- ✓ Умее эмацыйна суперажываць суразмоўцу.
- ✓ Умее вырашаць з дзецьмі канфліктныя сітуацыі ў працэсе зносін.
- ✓ Здольны адгукнуцца на эмацыянальны стан блізкіх людзей.
- ✓ Кантралюе свае паводзіны ў працэсе зносін.
- ✓ Умее слухаць, не перабіваць.
- ✓ Умее чуць, уключацца ў зносіны, размову.

Выйграе той, хто апошнім назаве крытэрыі самастойнасці.

8. Рэкамендацыі бацькам па выхаванні самастойнасці ў дзіцяці малодшага школьнага ўзросту.

Прывычайце дзіця да самастойнасці ў выкананні хатніх абавязкаў. Няхай яно дапамагае вам па гаспадарцы, паступова ў яго з'явіцца асабісты аб'ект, за які адказвае толькі ён (паліваць кветкі, накрываць на стол, выносіць смецце, хадзіць па хлеб).

Дайце дзіцяці магчымасць самому сябе абслугоўваць. Прад'яўляйце да сына ці дачкі патрабаванні, адэкватныя іх узросту. Не варта рабіць за дзяцей тое, што яны могуць зрабіць самі (акрамя выключных выпадкаў, напрыклад, калі яны сябе дрэнна адчуваюць), інакш тыя прывыкнуць, што пасля некалькіх нагадванняў вы ўсё зробіце за іх, і проста не будуць рэагаваць на вашы словы. Калі вы некалькі разоў просіце дзіця сабраць партфель ці падрыхтаваць вопратку на заўтра, а сын (дачка) гэтага не зробіць, хай ён (яна) хоць раз пахвалюецца пра гэта раніцай. Нават калі спозніцца ў школу, гэта будзе яго (яе) адказнасць, а не ваша.

Як мага часцей прыцягвайце дзіця да абмеркавання агульных планаў, выслухоўвайце і пры-

майце да ўвагі яго меркаванне. Тое ж датычыцца і канфліктных сітуацый: шукайце выхад разам, тлумачце ўсе плюсы і мінусы прапанаваных рашэнняў, старайцеся прыходзіць да кампрамісаў.

Не стойце над душой у сына ці дачкі. Дзіця, якое прызвычалася да таго, што кожнае яго дзеянне кантралююць дарослыя, ніколі не навучыцца самастойна працаваць. Калі школьнік пачаў працу, займіцеся сваімі справамі, падыходзьце да яго толькі час ад часу і глядзіце, як выконваецца заданне. Калі заўважылі, што дзіця займаецца іншымі справамі, спакойным і добрабычлівым тонам пацікаўцеся яго поспехамі.

Не «разжоўвайце» заданні, ідзіце на хітрасць! Хай дзіця растлумачыць, як падобнае заданне выконвалася ў класе, бо вы вучыліся вельмі даўно і ўжо дрэнна памятаеце школьныя патрабаванні. Незразумелае, спрэчнае слова, патрэбны сінонім пашукайце разам у слоўніку — гэта, з аднаго боку, паслужыць зменай дзейнасці, а з другога — прызвычаіць сына ці дачку карыстацца даведчанай літаратурай.

Раскладу дня дапаможа дзіцяці арганізаваць сябе і трэніраваць пачуццё часу. Яго можна развіваць, прапаноўваючы ацаніць, колькі часу займе тое ці іншае дзеянне (напрыклад, колькі часу неабходна, каб запісаць прапанову, паснедаць).

Калі дзіця жадае паглядзець якую-небудзь перадачу або схадзіць пагуляць, паспрабуйце разам разлічыць час так, каб усё паспець. Паспрабуйце выказаць здагадку, колькі часу можа заняць выкананне пэўнага задання, а затым, засякаючы час, параўнайце вынікі. Дамоўцеся, што выкананым лічыцца толькі тое заданне, якое зроблена цалкам і акуратна.

Вызначце індывідуальныя асаблівасці дзіцяці, паназіраўшы за стылем яго працы: наколькі хутка ён стамляецца ад аднастайнай дзейнасці, ці лёгка ўключаецца ў новае заданне, які від дзейнасці яму даецца лягчэй (чытанне, маляванне і г. д.), якія навучальныя прадметы яму больш цікавыя. Затым, улічваючы гэтыя асаблівасці, разам складзіце план выканання ўрокаў на кожны дзень. Паступова дзіця прывычайце разлічваць час і арганізоўваць сваю дзейнасць, і ваша прысутнасць у пакоі перастане быць неабходнай. Вашай функцыяй стане кантроль канчатковага выніку. Арганізуйце дзіцяці сталае працоўнае месца, дзе яму будзе зручна і прыемна займацца. Ні ў якім разе не дазваляйце яму рабіць урокі пры ўключаным тэлевізары, радыё, камп'ютары, па магчымасці стварыце падчас падрыхтоўкі дамашніх заданняў спакойную і ціхую атмасферу.

Збіраць партфель з I класа дзіця павінна самастойна, нічога не забываць яму дапаможа спіс прадметаў, якія трэба ўзяць з сабой у той ці іншы дзень. Збіраць партфель у IV класе — гэта прыніжэнне для яго і для вас.

Калі вы кажаце, што нешта зробіце, то зрабіце гэта абавязкова. Інакш дзіця прывыкне «прапуская міма вушэй» вашы папярэдзванні. Калі ў выхадны дзень яно пакарана, і вы не адпускаеце яго гуляць, выканайце сваё абяцанне.

Як жа навучыць дзіця самаарганізацыі? Перш за ўсё, навучыце яго бачыць у жыцці не толькі спосабы атрымаць задавальненне і радаваць сябе, але і неабходнасць выканаць нейкую часам не вельмі прыемную працу. Можца прывесці прыклад вядомага чалавека, які доўга і ўпарта працаваў і таму дамогся поспеху. Прывучыце дзіця самастойна планавать свой час, сваю працу і адпачынак, правільна ставіць мэты і тэрміны выканання пэўных задач.

Не забывайце і пра тое, што лепшае выхаванне для дзіцяці — гэта прыклад яго бацькоў. Пакажыце яму, што вы ўмеете планавать свой час: напрыклад, у 19.00 вы рыхтуеце вячэру, у 20.00 — глядзіце серыял, а ў 22.00 — кладзецеся спаць. Вучыце дзіця чаргаваць адпачынак і працу, для гэтага нават можна скласці рэжым дня, дзе будуць прапісаны ўсе справы, якія дзіця павінна паспець

зрабіць на працягу дня. Калі малое вас папросіць — дапамажыце яму ў нечым. Тады сітуацыі, калі дзіця не хоча вучыцца, у вашай сям'і не ўзнікну.

9. Падвядзенне вынікаў «Піраміда ведаў».

Бацькі будуць піраміду сваіх ведаў. Выкладваючы цэглу ў цэнтры залы, яны выказваюць свае ўражанні аб тым, як прайшоў сход.

✓ Абраўшы цэглу зялёнага колеру, бацькі кажуць: «Што мне асабліва спадабалася? Што здзівіла?»

✓ Абраўшы цэглу жоўтага колеру, адзначаюць: «Якімі новымі ведамі і ўменнямі ўзбагаціліся? Што было асабліва карысным?»

✓ Абраўшы цэглу сіняга колеру, кажуць: «Як змянілася стаўленне да саміх сябе? Якія свае каштоўныя якасці атрымалася ўбачыць на сходзе?»

✓ Абраўшы цэглу чырвонага колеру, адзначаюць «Што хацелі б зрабіць інакш?»

Дадатак

Анкета для бацькоў для вызначэння ўзроўню самастойнасці дзяцей

Запоўніце ў табліцы другі і трэці слупкі, паставіўшы «+» насупраць дзеяння.

Пералік дзеянняў дзіцяці	Ваша дзіця робіць	
	самастойна	па патрабаванні, з дапамогай, з дазволу
Збіраецца ў школу		
Выбірае сабе адзенне для школы, святаў		
Робіць урокі		
Вызначае, з кім яму сябраваць		
Рыхтуе ежу, калі гэта неабходна		
Прыбірае кватэру па ўласнай ініцыятыве		
Ходзіць у краму па пакупкі		
Дапамагае па хаце і на дачы		
Запрашае сяброў да сябе дадому		
Вызначае час прыходу дадому з прагулкі		
Прымае рашэнне ў розных сітуацыях		
Распараджаецца дадзенымі яму грашыма		
Ацэньвае аб'ектыўна сябе і свае ўчынкi		
Стрымлівае свае негатыўныя эмоцыі ў зносінах з іншымі людзьмі		
Дапамагае ў выхаванні малодшых		

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Авсיעвич, М. Т. Семейное воспитание / М. Т. Авсיעвич, Н. А. Крылова. — Мн., 1998.
2. Бушмина, З. П. Единство семьи и школы в создании воспитательного пространства / З. П. Бушмина // Начальная школа. — 2000. — № 5. — С. 88–92.
3. Владин, В. Гармония семейных отношений / В. Владин, Д. Капустин. — Мн. : Выш. шк., 1988.
4. Волженина, Т. Воспитание самостоятельности: советы родителям детей всех возрастов / Т. Волженина // Виноград. — 2010. — № 37.
5. Гуз, А. А. Родители и педагоги: шаг навстречу : учеб.-метод. пособие / А. А. Гуз. — Мн. : Акад. последиплом. образования, 2004.
6. Кушнер, Н. Я. Формирование и развитие учебной деятельности в дошкольном и младшем школьном возрасте / Н. Я. Кушнер // Актуальные проблемы подготовки детей к школе : сб. ст. — Мн., 2002.
7. Возрастные закономерности социализации личности : сб. науч. тр. / Белорус. гос. пед. ун-т им. М. Танка / Н. С. Старжинская [и др.] ; науч. ред. Л. А. Кандыбович. — Мн. : БГПУ, 2008.